

gled ga

Premiera
v Gledališču Koper

Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa

Renata Vidič

Kako laž spremeni življenje

Anja Pišot

**Tri različna dela, tri različne perspektive
– en Christopher**

Gledališče
Teatro Koper
Capodistria

Mark Haddon – Simon Stephens

Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa

(The Curious Incident of the Dog in the Nighttime)

Prevajalec	Milan Dekleva
Režiserka	Renata Vidič
Dramaturginja	Martina Mrhar
Lektor	Srečko Fišer
Scenograf	Milan Percan
Kostumograf	Andrej Vrhovnik
Avtor glasbe	Mirko Vuksanović
Oblikovalec svetlobe	Samo Oblokar
Oblikovalec zvoka	Vladimir Hmeljak
Oblikovalci videa	Anja Paternoster Rok Urbanček Tiziano Biagi (Univerza Nova Gorica – Akademija umetnosti, mentorica Jasna Hribernik)
Oblikovalka maske	Tina Prpar
Asistentka lektorja	Anja Pišot
Kitarist na posnetku	Aljoša Vuksanović
Christopher	Žiga Udir
Siobhan	Helena Peršuh
Ed; druge vloge in glasovi	Gorazd Jakomini
Judy; druge vloge in glasovi	Anja Drnovšek
Gospa Shears; Gospa Gascoyne; druge vloge in glasovi	Medea Novak / Andrijana Boškosa Batič
Prvi policist; Roger; druge vloge in glasovi	Rok Matek
Častiti gospod Peters; Gospa Alexander; Postajni policist; druge vloge in glasovi	Luka Cimprič
Narednik; Londonski policist; druge vloge in glasovi	Jure Kopušar

Tonski tehnik **Martin Belac**, lučni tehnik **Martin Peca**,
videotehnik **Ivo Štokovič**, rekviziter **Vid A. Batista**.
Maskerka **Sara Longar**. Vodja tehnike **Milan Percan**, odrski
mojster **Franc Kramperšek**, odrski tehnik **Vasja Bradač**.
Garderoberka **Anja Ukovič**.

Premiera v SNG Nova Gorica 15. maja 2019
Premiera v Gledališču Koper 8. novembra 2019

Predstava nima odmora.

Sezona 2019/2020
Uprizoritev 4

Za režijo predstave *Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa* sta bili koprodukcijski hiši, SNG Nova Gorica in Gledališče Koper, najprej dogovorjeni z Jako Ivancem, ki pa je zaradi osebnih okoliščin predlagal zamenjavo. Si imela kakšno težavo pri sprejemu odločitve, da na hitro skočiš v projekt, ki ga pred tem nisi imela v načrtu?

Res je, predlog je prišel kot strela z jasnega; ker je bilo ravno okrog novega leta, sem si rekla, Dedek Mraz mi je prinesel še eno darilo! Takrat sem sicer bila v procesu režije *Mehurčkov* Otona Župančiča, decembra smo koncept uprizoritve oziroma prvi del predstave že testirali na tradicionalni novoletni gledališki prireditvi ob obisku Dedka Mraza v Gledališču Koper. Potem pa sva si v dogovoru s Katjo Pegan z Jakom Ivancem zamenjala režiji. Seveda sva oba začela od začetka, ohranila sva le enako igralsko zasedbo. Zelo hudo mi je bilo zapustiti *Mehurčke*, po drugi strani pa sem bila po branju dramatizacije *Skrivnostnega primera* čisto prevzeta in sem z veseljem sprejela zamenjavo.

Roman, ki je čez noč dosegel mednarodno slavo, je tudi v slovenskem prevodu izšel že leta 2004 in postal nadvse priljubljen med mladimi in odraslimi. Kaj te je najbolj vznemirilo ob branju romana oziroma adaptacije?

Pretrsla me je zgodba, družinska drama in v njej predvsem medsebojni odnosi, ki se mi zdijo bolj pomembni kot to, da ima Christopher aspergerjev sindrom. To je samo ena izmed okoliščin, ki je avtorju romana nudila priložnost za drugačno, sveže ubesedenje opazovanja ljudi, dogajanja in sveta sploh. Naša predstava bo govorila predvsem o tem, kako laž, ki jo porodi občutek nemoči, spremeni življenje.

Odrsko adaptacijo je priznani angleški dramatik Simon Stephens napisal za londonski Royal National Theatre in krstna uprizoritev je bila izjemno odmevna. Prejela je kar sedem nagrad Olivier (kar je bilo dotlej največ), med njimi tudi nagrado za najboljšo novo igro (2013). Prav v letošnji sezoni je igro kot prvo slovensko uprizoritev zelo uspešno zrežirala Mateja Kokol v Drami SNG Maribor. Ti je bilo vse to v breme ob razmišljanju, kako se soočiti z izzivom svoje postavitve?

Ne, vsaj do določene stopnje ustvarjalnega procesa se želim z gradivom soočiti zgolj čez vijuge svojih možganov, izkustva in domišljije. Ni mi do tega, da bi najprej pregledovala že obstoječe rešitve. Ko pa točno vem, kaj bi rada postavila, potem včasih pogledam, kako so se z besedilom spopadali drugi.

Tokrat mi je zanimiv izziv, kako uprizoriti zapis in branje zapisa romana. Želim si, da bi gledalec bil hkrati tudi bralec. Predstava se namreč začne, ko učiteljica Siobhan odpre knjigo in vstopimo v Christopherjev svet.

Prvič režiraš v SNG Nova Gorica, medtem ko si s koprskimi igralci tako rekoč stalna sodelavka. Je režiserju / režiserki lažje, če igralce že dobro pozna, ali je nemara avantura bolj zanimiva, ko se z njimi sreča prvič?

Tudi z igralci novogoriškega ansambla sem že delala, s Heleno pri *Jeklenih magnolijah*, z Žigo in Juretom na akademiji in kmalu potem, le z Gorazdom in Medeo tokrat prvič sodelujem. Če režiser igralca pozna, je to gotovo prednost, saj je že odkril način, kako mu povedati nekaj, da razume oziroma da začuti, kaj želi. Režijske napotke je treba prilagoditi vsakemu igralcu posebej, saj vsak drugače vstopa v svet kreacije.

Pri tej uprizoritvi je delo z igralci ključnega pomena. Sekvence so zelo kratke, sploh v prvem delu se povezujejo skoraj kot filmska montaža. Fragmentarna struktura zahteva posebno igralsko koncentracijo, poleg tega so igralci ves čas na odru. To je tekst za velike igralce in ponosna sem, da delam z njimi!

Kako pa sodeluješ z ostalimi sodelavci?

Njihova vloga je zasledovanje Christopherjevega materialnega in notranjega sveta. Močno je zastopana njegova fascinacija nad matematiko in vesoljem. Tudi pri režijski postavitvi in napotkih gibanja sem izhajala iz matematičnih zapisov, ravnih linij, geometrije, simetrije ... Skratka, postavljamo zelo natančno urejen svet, ki se zrcali v prostoru igre, kot sva ga zasnovala z Milanom Percanom in omogoča participacijo gledalca. Z lučjo želim kadri-rati oziroma fokusirati, tu bo v veliko pomoč Samo Oblokar. Za avtiste je značilno, da jih pritegne detalj, ki se bo zrcalil tudi v kostumih Andreja Vrhovnika. Ideja za video, ki ga bodo pod

Kako laž spremeni življenje

Pogovor z režiserko igre *Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa Renato Vidič*

mentorstvom Jasne Hribnik realizirali Anja Paternoster, Rok Urbanček in Tiziano Biagi, študenti novogoriške Akademije umetnosti, pa izhaja iz realnega posnetka možganskih sinaps in prenosa podatkov, s čimer bi želela uprstoriti Christopherjev um in v njem vse, ves svet, celo veselje ... Tako kot je v vsakem izmed nas, pa tako malo vemo o sebi in drugih, kaj se ta hip zares dogaja v nas in med nami.

Sugestivno glasbo za predstavo je napisal Mirko Vuksanović, dragocena sodelavca pa sta tudi lektor Srečko Fišer in njegova asistentka Anja Pišot. In hvala vsem ateljejem, tehnikom, rekviziterjem in maserkam, da nam bodo to omogočili. In hvala tebi, da tvoje dramaturško oko bdi nad celoto predstave.

Čeprav je avtor romana v nekem intervjuju opozoril, da v samem delu nista nikjer omenjena izraza avtizem ali aspergerjev sindrom, se ju v promocijah in recenzijah zelo velikokrat izpostavlja.

O avtizmu se tudi v Sloveniji zadnja leta veliko govori, lansko leto je bila za osebnost Primorske razglašena Patricija Lovišček, ustanoviteljica koprskega zavoda Modri december, ki javnost že vrsto let ozavešča o avtizmu in aspergerjevem sindromu. Koliko se ti je zdelo za oblikovanje predstave pomembno seznaniti se s to nevrološko razvojno motnjo?

Seveda je pomembno, predvsem za Christopherja, kako gleda na svet, kako ga čuti. Poudariti želimo njegovo hipersenzibilnost, na primer, ob zvokih na železniški postaji. Zanima nas, kaj čuti, kakšne dražljaje doživlja ob tem, kar se mu dogaja. Skupaj smo iskali in si ogledovali posnetke, kako izgledajo izbruhi avtističnih otrok oziroma otrok z aspergerjevim sindromom, vendar je takšnega gradiva na spletu zelo, zelo malo. Na vajo smo povabili starša, ki imata otroka s takšno motnjo, in to je bila res pretresljiva in ganljiva izkušnja. Vznemirjalo nas je vprašanje, ali se izbruh zgodi v hipu ali počasi raste,

a ker je vsak otrok unikum, ni trdnih pravil. Sicer pa si ne prizadevamo biti veristični, saj smo v gledališču in pripovedujemo zgodbo dečka oziroma mladostnika, ki ima aspergerjev sindrom. Elementi s tem pogojenega vedenja pa so tako ali tako vpisani že v sam tekst.

Ljudje se na Christopherja in njegovo specifično vedenje odzivajo različno, na eni strani so njegovi bližnji, ki poznajo njegovo motnjo, na drugi tuji ljudje, ki zanj ne vedo, zato nastajajo konfliktna situacije ...

Seveda, osebe pristopajo drugače, če ne vedo za njegov sindrom. Predvsem pa jih Christopher s svojo neposrednostjo spravlja v nerodno situacijo, njegova drugačnost jih premakne iz cone udobja.

In hkrati odpre drugačen pogled na svet.

Ja. Na drugi stani pa imamo mamo in očeta. Najbolj grozljivo se mi zdi, da se mama Christopherja ne sme dotakniti, da je oropana možnosti dotika. Ne predstavljam si, da svoje hčerke ne bi mogla objeti, pobožati, poljubiti.

Christopherjeva mama ne zdrži takšnega bremena in zapusti družino.

Oba, oče in mama, ravna napak – ne, mislim, da to ni prava beseda, mogoče bi bilo bolje reči samo, da naredita nekaj, kar pusti za sabo globoke posledice. Mama odide brez slovesa in oče se zlaže o razlogih njenega odhoda. To sta dve gonili v njihovih odnosih in zgodbi.

Kar zadeva vključevanje otrok v izobraževanje, so slovenske razmere v primerjavi z angleškimi – kot so predstavljene v romanu, napisanem pred petnajstimi leti – drugačne. Pa vendar, se te je soočanje s temo vključenosti / izključenosti otrok v družbo drugače dotaknilo spričo dejstva, da si tudi sama že mama?

Materinska izkušnja mi najbrž pomaga razumeti, kolikšen je pomen dotika in v kako hudi situaciji se je znašla Christopherjeva mama. Starši otrok z razvojnimi motnjami so zame heroji, saj si velikokrat tako predano in angažirano prizadevajo, da bi jim omogočili dostojno življenje in da razvijejo svoje sposobnosti. Čeprav že obstajajo nekatere sistemske rešitve v izobraževanju, država še vedno ne naredi dovolj. Starši morajo zelo pozorno spremljati otroka, da vidijo, kaj rabi in v kakšno šolo naj bo vključen. Zelo so povezani, si izmenjujejo izkušnje in predlagajo rešitve, ki bi jih bilo še smiselno vključiti v proces vzgoje in izobraževanja. Seveda je od primera do primera drugače, saj so motnje izražene zelo različno, nekateri obiskujejo šole s prilagojenim programom, drugim omogočajo pridobivanje enakega znanja, samo z drugačnimi učnimi metodami, obstajajo, na primer, tudi oddelki, v katerih so samo štirje otroci in tri učiteljice. Skoraj nič pa ne slišimo, kaj se z njimi zgodi, ko se šolanje konča. Tu je še veliko dela, da otroke, ko odrastejo, vključimo v družbo. »Če si drugačen, si odvisen in lačen.«

Čeprav najbrž ne moremo več reči, da si predstavnica najmlajše generacije slovenskih režiserjev, se zdi, da ti je še vedno zelo pomembno pridobivanje izkušenj z asistiranjem režiserjem, ki so bolj uveljavljeni. Ali imate režiserke v primerjavi s kolegi v Sloveniji manj možnosti za delo?

Ne vem, ali je angažma vezan na spol, prej se mi zdi, da je včasih odvisen od spleta okoliščin ali naključij. V našem gledališkem prostoru je še vedno več režiserjev, z novimi generacijami pa na akademijo prihaja čedalje več režiserk. Če pomislim na svoje kolege iz letnika, Evo Nino Lampič, Jašo Kocelija, Matjaža Fariča – saj vsi delamo! Upam, da zaradi te izjave kolegice ne bodo jezne ...

Res ne bi mogla reči, da imamo režiserke manj možnosti, mogoče ima manj možnosti za delo mlajša generacija v primerjavi z zelo dobro uveljavljenimi starejšimi reži-

serji – kar pa je tudi normalno, kajne? Seveda bi si želela veliko več režirati in asistence dejansko opravljam iz dveh razlogov, prvič, da se še kaj novega naučim, in drugič, ker je to vir moje eksistence. Rada imam gledališče in veliko raje asistiram ali vodim organizacijo realizacije projektov drugih režiserjev, kot da bi počela karkoli drugega. Zato sem hvaležna Katji Pegan, da mi to v koprskem gledališču omogoča in da mi v sklopu gledališkega treninga zaupa predajanje znanja na mlajše generacije.

Kdaj si se preselila na Obalo?

Zares pred petimi leti, ko se je bilo treba odločiti, kje bo Iskra obiskovala vrtec. Bila sem razpeta med Ljubljano in Koprno, ampak neskončno sem se zaljubila v morje in si ne predstavljam več življenja brez njega. Pa tudi ljudje, klima, rastlinje ...

ritem in kvaliteta življenja sta na Obali čisto drugačna.

Če se vrneva k režiserjem, s katerimi si sodelovala – s kom si pridobila izkušnje, ki se ti zdijo najbolj dragocene?

Z Damirjem Zlatarjem Freyem pri uprizoritvi *Kraljica mati*. Super mi je bilo tudi pri *Alanu Fordu*, ki ga je režiral Kokan Mladenović, ampak pri tej uprizoritvi mi je bil vseh predvsem način dela, saj smo do konca izpisovali besedilo, kar je bilo za igralce sicer zelo hektično. Uživala sem seveda tudi pri *Barufah* Vita Tauferja, na drugi strani pa me je povsem fascinirala mirnost Dušana Mlakarja – v kakšni tišini in nabiti atmosferi so nastajale *Zadnje lune* ... Vsaka predstava ima svoj čar. Res, rada imam gledališče in v njem čutim svoje poslanstvo. ■ **Martina Mrhar**

Tri različna dela, tri različne perspektive – en Christopher

Skrivnostni primer ali *Kdo je umoril psa je prvi roman za odrasle angleškega pisatelja Marka Haddona. V njem skozi oči prvoosebnega pripovedovalca Christopherja Johna Francisa Boona spremljamo del njegovega življenja, ki ga je v obliki knjige opisal za domačo nalogo.*

Foto: Peter Uhan

Pisatelj, ki sicer piše zlasti za otroke, je izrecno poudaril, da je *Skrivnostni primer* namenjen odraslim, saj ga je hotel napisati predvsem zase, da bi se z njim odmaknil od sveta otroške literature. Gledališki producenti so mu ponujali različne možnosti uprizoritve romana, a je Haddon vse zavrnil. Ob ponudbi, da bi njegov roman uprizorili kot muzikal, se je celo odločil, da bo prevzel vse pravice za možne produkcije. Leta 2006 pa je v Royal National Theatre spoznal dramatika Simona Stephensa, njegovo delo se mu je zdelo kakovostno in tudi osebno mu je bilo precej blizu. Po nekaj več kot letu dni je Haddon Stephensu pisal elektronsko sporočilo, v katerem je izrazil željo, da bi dramatisacijo *Skrivnostnega primera* napisal prav on. Za Stephensa je bila to prva dramatisacija romana, kar pomeni, da mu je pomenila zelo velik izziv.

Glavna literarna in dramska oseba, Christopher Boone, se že od ranega otroštva spopada z različnimi vedenjskimi težavami, zato hodi v posebno šolo. Pozna vse države na svetu in vsa glavna mesta ter vsa praštevila do 7507. Ne prepozna razpoloženja in čustev ljudi okoli sebe, ne razume humorja in metafor, ne mara rumene in rjave barve, na njegovem krožniku se različna hrana ne sme dotikati druga druge, rad pa ima matematiko, fiziko, vesolje, pse in računalnike. Roman je v celoti napisan skozi oči glavne osebe; pisatelj Christopherja nikoli ne opiše, zato smo bralci postavljeni v situacijo, da sami gledamo resničnost skozi njegove oči. Po izidu so *Skrivnostni primer* mnogi knjigotržci pro-

movirali kot priročnik o avtizmu, vendar je roman vse prej kot to. Mark Haddon je v nekem intervjuju dejal, da ni želel napisati priročnika o avtizmu, ampak knjigo o drugačnosti. V romanu tudi nikjer ni eksplicitno zapisano, da ima Christopher aspergerjev sindrom ali kakršnokoli obliko avtizma, bralci samo preko njegovega obnašanja, načina govora in nekaterih specifičnih lastnosti sklepamo o tem.

Ko beremo roman, imamo občutek, da v rokah držimo Christopherjevo knjigo, ki jo je napisal za domačo nalogo. V Stephensovi dramatizaciji je pripovedna perspektiva drugačna. Dramatik je v intervjuju za revijo *Journal of Adapting in Film & Performance* povedal, da mu je pri pisanju delalo največ težav vprašanje, kako naj prikaže Christopherjev notranji svet, njegove misli ter domišljijo, kar vse je v romanu predstavljeno z besedami samega protagonista, kot jih je zapisal v svoji knjigi. Tak način pripovedi deluje v romanu, v igri pa ne, saj se razmišljanje navzven malo ali nič ne vidi, gledališče pa nujno potrebuje »akcijo«. Odločil se je, da vendarle potrebuje tudi pripovedovalca, a je tu naletel na težavo – Christopher nikoli ne bi bral oziroma govoril veliki skupini ljudi, ki jih ne pozna. Poleg njega sta njegovo knjigo prebrala le še dva, njegov oče Ed ter učiteljica Siobhan. Na koncu se je odločil za Siobhan in okoli nje zgradil celotno igro.

Zgodbo nam torej posreduje njegova učiteljica Siobhan. Le-ta pri pouku učenec predlaga, da bi se učili, kako napisati zgodbo. Do tega trenutka Christopherja že malce spoznamo in od njega sploh ne pričakujemo, da je sposoben napisati kratko zgodbo, kaj šele roman, saj se ne zna postaviti v kožo nekoga drugega in ne zna gledati na svet z gledišča druge osebe. Christopher se odloči, da bo napisal detektivko,

Foto: Peter Uhan

Mark Haddon (1962)

Angleški literat in slikar. Z literaturo se je začel ukvarjati leta 1987, ko je napisal in ilustriral svojo prvo knjigo za otroke. Zanj je pozneje ustvaril številne slikanice, nekatere svoje zgodbe je prepustil tudi drugim ilustratorjem.

Mednarodno pozornost je pritegnil z romanom *Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa* (2003), ki je v prevodu Vasje Cerarja leto pozneje izšel pri Mladinski knjigi. V slovenskem prevodu imamo tudi njegov roman *Velika zadrega* (*A Spot of Bother*), izdal pa je še dva, *The Red House in The Porpoise*, knjigo kratkih zgodb *The Pier Falls* in poezije *The Talking Horse and the Sad Girl and the Village Under the Sea*. Je tudi avtor dveh radijskih iger, za gledališče je napisal igro *Polar Bears* in sodeloval pri komični TV seriji za otroke *Micro-soap* in več drugih TV projektih (*The Wild House*, *Starstreet*, *Fungus the Bogeyman*).

Roman *Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa* je Haddon je napisal leta 2001.

Roman je izšel dve leti pozneje, hkrati z dvema različnima naslovnicama, eno za odrasle in eno za najstnike. Zanj je avtor prejel največ nagrad, leta 2003 tri, leta 2004 pa kar dvanajst, med njimi tudi v tujini.

Kmalu po izidu romana ga je angleški dramatik Simon Stephens priredil za oder. Dramatizacija, za katero je Stephens prejel nagrado Olivier in Tony za najboljšo novo igro, je bila najprej uprizorjena v londonskem Narodnem gledališču, nato v Apollo Theatre na West Endu, Barrymore Theatre na Broadwayu in še v številnih gledališčih po svetu, med drugimi v sezoni 2018/2019 prvič v Sloveniji v SNG Drama Maribor. ■

Foto: Peter Uhan

ker rad bere detektivske romane. Napisal jo bo iz svoje perspektive, torej bo sam postal detektiv. Še posebno je navdušen nad Sherlockom Holmesom, saj tudi sam – prav tako kot Sherlock – razmišlja logično in v svetu opazi ogromno očitnih stvari, ki jih drugi ljudje zlahka spregledajo.

Simon Stephens je Siobhan dal kar tri različne vloge – nastopa kot bralka Christopherjeve knjige, kot Christopher in kot samostojna oseba, učiteljica Siobhan. Skozi igro nenehno menjava te tri vloge. Tudi dogodki so v dramatizaciji precej pomešani, dogajanje si ne sledi kronološko, temveč skače iz enega časa v drugega: iz sedanjosti v preteklost, iz resničnosti v Christopherjevo domišljijo. Problem pri razumevanju oziroma spremljanju rdeče niti dogajanja lahko nastane tudi zaradi vračanja v različne preteklosti: Christopherjeve misli se včasih vrnejo v čas pred dvema letoma in pol, pred maminim odhodom, včasih pa samo za dan ali dva nazaj. Kaos nastane tudi v njegovi glavi: v nekaterih prizorih spremljamo Christopherjevo mišljenje, ki časovno sploh ni zamejeno, temveč gre za naključne misli, v drugih pa se spomni točno določenega trenutka v svojem življenju in ga poveže s trenutnim dogajanjem. Bralec oziroma gledalec rabi kar nekaj časa, da vse dogod-

ke logično poveže, ko pa se to zgodi, vzročno-posledična razmerja postanejo popolnoma jasna ... Ali pač ne? V prvem delu dramatizacije se zdi, da nam zgodbo bere Siobhan, takoj na začetku drugega dela pa se perspektiva spet spremeni. Siobhan Christopherju pove, da ji je ravnateljica (gospa Gascoyne) naročila, da morajo ob koncu šolskega leta pripraviti predstavo, in mu predlaga, da bi uprizorili kar zgodbo, ki jo je napisal on. Christopher se s tem ne strinja, vendar v nadaljevanju ugotovimo, da je vse skupaj, kar se odvija pred našimi očmi, prav uprizoritev Christopherjeve knjige.

Perspektiva naše uprizoritve je nekoliko drugačna. Igre v igri v njej ni, pred nami se v celoti odvija Christopherjeva zgodba, ki nam jo iz domačega fotelja bere Siobhan. Tudi ona izgubi eno od svojih vlog, in sicer nastopa kot bralka Christopherjeve knjige in učiteljica, kot Christopher pa se ne pojavi v nobenem prizoru. Kot za gledalce je tudi zanjo knjiga nekaj povsem novega. Med branjem pa nas Christopher, njegov oče Ed, mama Judy, gospa in gospod Shears ter mnogi drugi liki popeljejo v Christopherjev svet, v dejanske situacije, ki jih je zapisal v svoji knjigi.

Ekipa s predstavo bolj kot samega Christopherja, avtista, odraščajočega fanta z

vedenjskimi in komunikacijskimi težavami, želi prikazati, kako ta fant dojema ljudi in kako vpliva nanje. S hitrim menjavanjem prizorov lahko gledalci začutimo njegov notranji svet. Še preden osebe dodobra stopijo v prizor, se že znajdejo v naslednjem. Stvari okoli Christopherja so prehitre, preglasne, povsod je preveč informacij, ki jih ne zmore obdelati kot drugi ljudje, zato se zateče v svet matematike in števil, kjer je vse logično in urejeno. Dramske osebe gradijo njegov svet, se vanj vključujejo v različnih vlogah, eni mu pomagajo, drugi ga ovirajo na poti do cilja, vseskozi pa Christopherjeva pustolovščina brez njih ne bi bila enaka.

»To pomeni, da mi bo uspelo, kajne?« je zadnja Christopherjeva replika in hkrati tudi konec predstave. Čar uprizoritve je po mojem mnenju prav v koncu, ki si ga vsak gledalec interpretira po svoje, za nekoga je lahko nadvse pozitiven, za drugega daleč od tega. Christopher mogoče zares misli, da mu bo v življenju vse uspelo, a gledalec ve, da je resničnost drugačna. Vseeno pa vsi ostanemo optimistični, saj vemo, da ga bo še naprej spremljala Siobhan in mu bo, kakor do zdaj, stala ob strani v vseh težkih in tudi lepih trenutkih.

■ Anja Pišot

Po premieri *Skrivnostnega primera ali Kdo je umoril psa* v SNG Nova Gorica

Pošteno je, da je najprej imenovan Žiga Udir. Igralec, ki je prejšnjo sezono v mali dvorani zaokrožil z naslovno vlogo v Jovanovičevem *Ekshibicionistu*, leto pozneje na istem odru igra v prav tako sklepni uprizoritvi – in igra prav tako kompleksno vlogo "drugačnega", takšnega, ki mu večina baje mora pokazati, kako se živi prav, "normalno". /.../

Christopher iz hladnega povprečja nevsiljivo izstopa že z rdečo majico (kostumograf Andrej Vrhovnik), dečka z Aspergerjevim sindromom pa je Udir oblikoval poglobljeno, z naštudirano obrazno in telesno govorico, zdaj z na videz odsotnim pogledom in že hip zatem s paničnim izbruhom. Njegova prostodušnost in radovednost, ki se ne menita za družbene norme, razkrivata zlaganost "normalnih" in odkopljeta zamolčane družinske skrivnosti. ■ **Andraž Gombač**, *Primorske novice*, 12. junij 2019

Vizjemno zahtevne čevlje Christopherja je stopil Žiga Udir, ki je v vseh pogledih zgradil tako rekoč popoln lik, z vsako izrečeno besedo, gesto je s čustveno močjo in igralsko prezenco blestel. Skupaj s soigralci, igrajo po več vlog in so ves čas na odru, je pred občinstvom predstava, ki jo odlikujejo številni domišljeni režijski detajli, scena, glasba, kostumi. Neprekosljiv ritem, ki gledalcu niti za trenutek ne odvzame pozornosti, zgodba na eni in izvedba na drugi strani gledalca dobesedno potegneta vase in prisilita tudi k razmisleku. Da so ustvarjalci zadeli v polno, je potrdilo občinstvo z bučnim aplavzom, kakršnega ne doživimo prav pogosto. ■ **Ingrid Kašča Bucik**, *Radio Koper*, 16. maj 2019

Rezijski postopek je bil, kot nakazano, jasen in ekspliciten, razne prizore je povezoval dinamično in harmonično, kot da bi oblikoval skladno sestavljenko, kjer mora biti vse na mestu, brez škripanj in odvečnih izletov, daleč proč od osnovne linije, zato so imeli tudi ostali akterji izrazito vidno mesto, čeprav je bila teža predstave na protagonistu Žigi Udiru. A brez bistvenega doprinosa samostojno oblikovanih manjših likov Anje Drnovšek, Roka Mateka, Luke Cimpriča in Jureta Kopušarja bi se predstava znašla v slepi ulici, tako pa je le še dramsko učinkovito stopnjevala nelagodja, ki so se ustvarjala na odru, tako da je občinstvo v sveti tišini, izjemno zbrano sledilo tej prevzemajoči postavitvi in vsebini ter ustvarjalce nagradilo z dolgotrajnim ploskanjem. ■ **Marij Čuk**, *Primorski dnevnik*, 19. maj 2019

Foto: Peter Uhan

Gledališče Koper in Slovensko stalno gledališče

Tatjana Doma, Jaša Jamnik

Super reva

Najbolj komičen krimič

(Krstna uprizoritev)

Režiser **Jaša Jamnik**, dramaturginja **Tatjana Doma**, scenografinja in kostumografinja **Vasilija Fišer**, oblikovalca videa **Izidor in Radovan Čok**, avtor glasbe **Mirko Vuksanović**, lektor **Martin Vrtačnik**, oblikovalec svetlobe **Jaka Varmuž**, kitarist na posnetku **Aljoša Vuksanović**
Igralci **Igor Štamulak** (*Jure*), **Anja Drnovšek** (*Tina*), **Tadej Pišek** (*Poštar, Policaj*), **Blaž Popovski** (*Dostavljalec pic, Ugrabitelj*), **Rok Matek** (*Lukec* na posnetku)

Premiera 28. septembra v Gledališču Koper

Skratka nenavadno, mogoče resnično, vsekakor pa brez tistih humanističnih vzmeti, ki delajo mladinsko književnost enkratno, ter s pedagoško-poučnimi vzgibi, ki se jih otroci morajo držati, da bi kot odrasli gradili etično vzdržen svet. Morebiti pa smo priče novemu odrskemu

Foto: Jaka Varmuž

pogledu v najstniško duševnost, oziroma njeni tematizaciji ustreznosti obnašanja sodobne družbe. Kaj vem!

Na tem zdrsnem vsebinskem tlorisu pa je uprizoritev delovala dovolj prefinjeno in odrsko razčlenjeno, saj je režiser Jaša Jamnik igro vodil kleno, celovito in celostno, predstava je neposredna in dinamična, na skromni učinkoviti sceni Vasilije Fišer se prizori vrstijo bliskovito. Seveda pa daje uprizoritvi poseben ritem igra ansambla, ki je precizna in mestoma celo duhovita. Igor Štamulak je znal v vlogi Jureta vnesti dovolj popra, pokazal pa je tudi na dvojnost svojega lika, ki hoče delovati samozavestno in celo arogantno, v resnici pa je velika reva. ■ **Marij Čuk**, *Primorski dnevnik*, 2. oktober 2019

Otroški »komični krimič« sta napisala dramaturginja Tatjana Doma in režiser Jaša Jamnik, leta 2010 podpisana že pod uspešno odrsko priredbo *Groznege Gašperja* ameriške pisateljice Francesce Simon. Tudi tokrat nosilno vlogo živahno igra Igor Štamulak, njegov Jure pa kakor pred desetletjem že Gašper naklonjenost otroškega občinstva žanje s predrznostjo, zabeljenim besediščem in nesramnostjo tako do mlajšega brata kakor do sosedove Tine (Anja Drnovšek). /.../ V koprskem gledališču soglašajo, da predstava ni ustrezna za najmlajše, in zagotavljajo, da jo zelo dobro sprejema ciljno občinstvo, učenci druge osnovnošolske triade. ■ **Andraž Gombač**, *Primorske novice*, 15. oktober 2019

Gledališče Koper in SNG Nova Gorica

Iztok Mlakar

Tutošomato

(Krstna uprizoritev)

Režiser **Vito Taufer**, asistentka režiserja **Tereza Gregorič**, avtor besedil in glasbe songov **Iztok Mlakar**, scenograf **Voranc Kumar**, kostumograf **Matic Hrovat**, oblikovalec svetlobe **Igor Remeta**, oblikovalec zvoka **Borut Čelik**
Igralci **Urška Taufer** (*Chiara*), **Tjaša Hrovat** (*Bianca*), **Patrizia Jurinčič Finžgar** (*Katarina*), **Luka Cimprič** (*Petruchio*), **Žiga Udir** (*Hortensio*), **Rok Matek** (*Tranio*), **Matija Rupel** (*Lucentio*), **Iztok Mlakar** (*Baptista Minola*)
Instrumentalni trio **Matjaž Švagelj**, **David Šuligoj**, **Roman Kobal**

Premiera

10. oktobra 2019 v SNG Nova Gorica,
18. oktobra 2019 v Gledališču Koper.

Mlakar v svojih delih, uspešnicah ne išče cenenegega humorja, zanimajo ga predvsem skriti vzgibi človekovega nespametnega ravnanja, in to raziskuje s pomočjo sočnih didaskalij, dialogov in situacij, ki vzbujajo smeh. Nadgradnja tega na videz naivnega izpostavljanja je moralno vprašanje in vprašaj, kam se je izgubila etičnost sodobne družbe. Mlakar nas s prefinjeno in preprosto besedo, oblečeno v svojevrstni primorski narečni kolorit, ki je vedno in povsod sol njegovega pisanja, uvaja v razmišljanje o usodnejših temah, ki so pravo nasprotje lahkot-

Foto: Peter Uhan

nosti. Skratka, gre za svojevrstno dramsko kirurgijo, ki uspe sešiti skupaj vsebinsko povednost in ljudskost, predvsem ljudski humor in ljudsko pamet. /.../

Režija Vita Tauferja je gradila predvsem na detajlih posameznih prizorov, ki jih je spletal v celoto in pri tem je moral rešiti vrsto zagonetk, kot na primer to, kako vpeti v predstavo tudi posamezne songe, da ne bi iz nje štrleli in bili sami sebi namen, ne pa dogajalna ilustracija. Taufer je igri spustil vaje, vendar le do meje, ko je tvegala, da prestopi v pregrobo karikature in s tem v cenenost. Znal je dozirati komedijske elemente, da niso bili preočitni in s tem je predstavo oblikoval kot polno strukturo brez škripanja in prevelikih nesoglasij med resnobnostjo in humornostjo, oboje je bilo uravnoteženo. /.../

Kdor si bo ogledal Tutošomato (in teh zagotovo ne bo malo) nima pričakovati huronskega smeha. Soočil se bo s komedijo,

ki govori o nekaterih temnih platih sodobnega človeka in družbe. Te itak poznamo, a uprizoritev nam jih znova zrcalno postavlja kot izziv, da bi mogoče vendarle kaj postorili, da bi bil svet boljši. ■ **Marij Čuk**, *Primorski dnevnik*, 15. oktober 2019

Tudi v novi Mlakarjevi komediji se seveda obnese sočna narečna govorica, ki vsem igralcem sicer ne teče enako gladko, h komičnosti pa ključno prispevajo rime – tudi v dialogih, ne samo v songih, polnih sarkastičnega pretiravanja, ki smeši stereotipne poglede na žensko, šovinizem, samovšečnost, radikalni feminizem ...

Kakovostnejši humor zagotavljajo še besedne igre in žmohtne metafore, šibkejši pa so klišejski zapleti v komediji zmešnjav in zanašanje na smešnost moških, nerodno preoblečenih v ženske. ■ **Andraž Gombač**, *Primorske novice*, 15. oktober 2019

Premieri za mlade in najmlajše

Konec septembra in sredi oktobra smo prvi torti v novi sezoni razrezali (in tudi pojedli) po krstnih uprizoritvah komičnega krimiča **Super reva** v režiji Jaše Jamnika (1) in Župančičevih **Mehurčki** v priredbi in režiji Jake Ivanca (2); slednji so še posebej razveselili najmlajše občinstvo, ki je milne mehurčke pomagalo loviti že med predstavo (3). ■

Po premieri Mlakarjeve komedije Tutošomato

Poklon igralske ekipe, asistentke režiserja Tereze Gregorič in režiserja Vita Tauferja (1); Vito Taufer, specialist klinične psihologije dr. Aleksander Zadel in nekdanji dirkač v reliju, danes podjetnik Andrej Jereb (2); svetovalec koprškega župana Aleksander Pahor in predsednik Vrhovnega sodišča RS Branko Masleša (3); igralcu in komediografu Iztoku Mlakarju je čestital tudi piranski župnik Zorko Bajc (4); ustavni pravnik Andraž Teršek s partnerico Ano Poljak (5); nekdanji ravnatelj, danes v. d. generalnega direktorja Direktorata za osnovno šolstvo Anton Baloh in vodja koprške enote Zavoda RS za šolstvo Alica Prinčič Röhler (6); vodja področja odnosov z javnostmi v Luki Koper Sebastjan Šik s soprogo Lilijano Šik (7); urednik na Radiu Koper Blaž Maljevac, vodja družbenih dejavnosti in občini Ankaran Katja Pišot Maljevac in baritonist Nace Junkar (10); novi organizator v Gledališču Koper Matej Sukič, novinar Dela Boris Šuligoj in urednik časopisa Obalaplus Tomaž Perovič (11).

Gledga ■ Občasnik Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran ■ Letnik XVII, številka 5 ■ Izdajajo Gledališče Koper in Obalne galerije Piran ■ Za izdajatelje Katja Pegan in Jelka Pečar ■ Uredništvo Tatjana Sirk, Miha L. Trefalt (odgovorni urednik) ■ Lektorja Srečko Fišer in Alenka Juvan ■ Obdelava slik Vek Koper, Marica Peterlin ■ Tisk Tiskarna Vek Koper ■ Naklada 2.500 izvodov ■ Koper, november 2019 ■ Izid občasnika Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran so omogočili Ministrstvo za kulturo RS, MO Koper in Občina Piran ■ Na naslovnici Gledališča Koper: fotografija iz predstave *Skriznostni primer ali Kdo je umoril psa* (foto Peter Uhan) ■ Na naslovnici Obalnih galerij Piran: Tomosov plakat (detajl) iz osebne arhiva družine Vujić Špeh

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA DI CAPODISTRIA

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

